

Foto: iStock

»Kako pa to, da si še vedno sam?«

Na samske pritiskajo domači in tudi politika, ki daje jasno vedeti, da so družine pomembnejše – Moški si po ločitvi hitreje začnejo iskati novo partnerico

Meta Černoga

Koliko samskih živi v Sloveniji, ni povsem jasno, a po podatkih statističnega urada se ta delež zvišuje. Leta 1991 jih je bilo 18,4 odstotke, leta 2011 pa že 34 odstotkov. V enočlanskem gospodinjstvu je v letu 2021 živel vsak sedmi prebivalec Slovenije. Število moških, ki so živeli sami, je bilo nekoliko večje od števila žensk, ki so živele same. Do starosti 63 let so prevladovala enočlanska gospodinjstva moških, od starosti 64 let naprej je bilo obrnjeno. Ženske, ki so živele same, so bile stare povprečno 64,7 leta in so bile povprečno 13,4 leta starejše od moških v enočlanskih gospodinjstvih. Velik del enočlanskih gospodinjstev predstavljajo tuji delavci. Druga velika skupina so starejše ženske, kar je povezano s tem, da moški prej umirajo, saj med temi ženskami prevladujejo vdove.

A pri interpretaciji teh podatkov je treba biti pazljiv, saj če nekdo živi sam, torej v enočlanskem gospodinjstvu, še ne pomeni nujno, da je tu-

di samski. Lahko pa ta podatek služi za orientacijo. Raziskava, ki jo je leta 2015 o samskosti naredil sociolog dr. **Iztok Šori**, direktor Mirovnega inštituta, je pokazal, da si približno deset odstotkov samskih v Sloveniji partnerske zveze ne želi, pravijo, da jim tak način življenja najbolj ustreza. Med njimi so takšni, ki se ne želijo podrežati družbenim konvencijam, denimo da je treba živeti v paru in si ustvariti družino. Nekateri pa so si družino že ustvarili, se ločili in zdaj nimajo več interesa za resno zvezo.

Redko gre za življenjski stil

K temu, da je začel raziskovati samskost, je Šorija vodilo več opažanj. Eno je bilo, da so samski v popularni medijski produkciji pogosto prikazani kot vase zagledani individualisti, ki nenehno menjavajo seksualne partnerje in živijo razkošno življenje. »Če sem pogledal okoli sebe, takšnih posameznikov in posameznic nisem videl. Nasprotno, marsikateri samski se je pritoževal, da si želi resne partnerske zveze in da komaj shaja z eno plačo. Zato me je zanimalo,

kako samski danes dejansko živijo, kako čutijo in razmišljajo ter kakšen odnos ima do njih družba. Zanimalo me je tudi, ali je to res postal izbran življenjski stil, in ugotovil sem, da to drži le za približno deset odstotkov samskih, vsi drugi upajo, da bodo našli partnerja ali partnerico.«

Kot ugotavlja, se na nekoga, ki je samski, še vedno gleda, kot da mu v življenju ni uspelo, zlasti če samskost traja (pre)dolgo ali je prisotna v življenjski fazi, ko ima večina družino. Velikokrat okolica pritiska na samske in jih z različnimi vprašanji, denimo »Kako to, da si še vedno sam(a)?«, spravljaja v zadrego. Tudi Iztok Šori pravi, da so ti pritiski še vedno zelo pogosti in samske najbolj obremenjujejo, saj običajno prihajajo od bližnjih. Pogosto gre za »dobre želje« (želim ti, da bi našla nekoga), zato celo samski sami v njih težko prepoznajo stigmatizacijo in diskriminacijo. Te »želje« izhajajo iz prepričanja, da partnerska zveza in družina po avtomatizmu prinašata srečo in izpolnjeno življenje, medtem ko naj bi bilo samsko življenje osamljeno in nesrečno.

Tisti, ki izvajajo pritisk na samske, so tako pogosto prepričani, da delajo v njihovo dobro in se niti ne zavedajo travm, ki jih povzročajo. Marsikateremu samskemu je zelo neprijetno hoditi na družinska slavlja, kjer so takšne situacije še posebej pogoste. Na primer na porokah, kjer poslušajo opazke »naslednji si ti na vrsti«.

To družbeno stigmo samski pogosto ponotranjijo, kar negativno vpliva na njihovo samopodobo. Tudi politiki dajejo jasno vedeti, da so družine zanje pomembnejše od samskih, saj volilne glasove nabirajo z obljubami, da bodo poskrbeli za družine, medtem ko so samski bistveno bolj ogroženi zaradi revščine, a to nikogar ne briga. »Družina je najpomembnejša vrednota povsod po svetu. Obstajajo pa razlike med družbami v tem, koliko svobode dopušča posamezniku ali posameznici pri odločanju o tem, kako bosta zastavila svoje življenje. Pri nas je predvsem velik pritisk na to, da si je treba ustvariti družino. Ne le na samske, tudi na pare brez otrok se gleda postrani. Velika večina ljudi si skozi življenje ustvari družino, tudi tisti, ki za družinsko življenje ali vzgojo otrok nimajo interesa,« ugotavlja sogovornik in dodaja, da se redki sprašujejo, ali je to res edina pot, ki vodi v izpolnjeno življenje.

Tudi danes soočanje z revščino

Če pogledamo v preteklost, so ženske tudi zaradi finančne nesamostojnosti, ker niso smele enakovredno sodelovati na trgu dela in se izobraževati, iskale partnerje. Danes ni kaj bistveno drugače, saj si samska oseba težko privoščiti samostojno bivanje ali nakup stanovanja. »Biti samski prinaša številne negativne posledice za individualno blaginjo tako za ženske kot moške. Ne gre le za vprašanje, ka-

ko sposobni so posamezniki in posameznice pri zagotavljanju lastnega prihodka, temveč, kakšne možnosti jim daje družba. Nekoč samostojnega samskega življenja skorajda ni bilo, kdor je bil samski, je moral za hlapca ali deklo na kakšno kmetijo. Danes lahko samski v večji meri živijo samostojno življenje, vendar je tudi bolj verjetno, da se bodo srečali z revščino, kot če bi imeli partnersko zvezo.«

Na vprašanje, ali se moški, ki ostajajo sami, po čem razlikujejo od samskih žensk, Šori pritrjuje, da moški v večji meri kot ženske poročajo o tem, da so osamljeni ali da jim na samskosti nič ni všeč. Veliko hitreje si po ločitvi tudi pričnejo iskati novo partnerico. Samske ženske se običajno bolje znajdejo. Zlasti tiste, ki so dolgo vztrajale v nesrečnem zakonu, si partnerske zveze pogosto ne želijo več, vsaj ne takšne, ki bi vključevala skupno življenje. Nekateri tudi naravnost povedo, da ne nameravajo več nikomur vsak dan kuhati in prati. Rek »mestni zrak osvobaja« velja tudi za samske. V mestih so ljudje bolj raznoliki, zato samski manj izstopajo, več je na voljo različnih aktivnosti, kjer lahko navezujejo stik z drugimi. Vendar ima tudi življenje na podeželju za samske prednosti, še posebej ko so starejši, saj so ljudje bolj povezani in hitreje priskočijo na pomoč sosedu.

V zadnjih dveh desetletjih se je razširilo iskanje partnerjev po svetovnem spletu, vse več je možnosti za spoznavanje partnerjev na tak način. Pa so ti zmenki uspešni? »Portali, namenjeni spletnim zmenkom, dajejo lažno upanje, da bomo do partnerja ali partnerice prišli na podoben način, kot če bi šli v trgovino kupovat nov avtomobil. Izbiramo med različnimi lastnostmi in tehtamo, kaj bi izbrali. Številni so razočarani, veliko ljudi pa se prav po tej poti tudi najde. Če ste danes samski, se tovrstnemu navezovanju stikov skorajda ne morete izogniti. Vsi poskusijo, ne glede na starost,« ugotavlja Šori in na vprašanje, ali kasnejši vstop v partnerstvo morda spodbudi koga tudi k temu, da pri tridesetih, ko so kriteriji že bolj izoblikovani, raje ostane sam, prikimam, da je prav gotovo razlika, če v partnersko zvezo vstopite pri dvajsetih ali tridesetih. »Nasploh pa velja, da

Iztok Šori:

»Samski so vedno obstajali, v nekaterih preteklih obdobjih celo v večjih deležih.« /

Foto: osebni arhiv

